

Obsah

Skratky biblických kníh	7
Zoznam definícií	8
Zoznam obrázkov	8
Zoznam grafov a tabuliek	8
Zoznam motivačných blokov	9
Zoznam informatívnych blokov	10
Predhovor	11
1 CHARAKTERISTIKA NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY	13
1.1 POJMOVÝ KONTEXT NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY	13
1.2 DEFINÍCIA A PREDMET NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY	15
1.3 FORMY NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY	17
1.4 NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA V ŠKOLÁCH	18
2 DIDAKTIKA NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY	19
2.1 DIDAKTIKA NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY A PEDAGOGICKÉ VEDY	19
2.1.1 <i>Súčasná pedagogika</i>	20
2.1.2 <i>Všeobecná didaktika</i>	20
2.1.3 <i>Súčasná chápanie „predmetovej didaktiky“</i>	22
2.1.4 <i>Didaktika náboženskej výchovy</i>	24
2.2 DIDAKTIKA NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY A KATECHETIKA	25
2.2.1 <i>Charakteristika katechetiky</i>	25
2.2.2 <i>Vzťah pedagogických vied a katechetiky</i>	27
2.2.3 <i>Vzťah katechetiky a didaktiky náboženskej výchovy</i>	30
3 NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA AKO ŠKOLSKÝ PREDMET	32
3.1 DIACHRÓNNY ASPEKT (HISTORICKÝ VÝVOJ)	32
3.2 SYNCHRÓNNY ASPEKT (SÚČASNÁ SITUÁCIA VO SVETE)	36
3.2.1 <i>Náboženská výchova – konfesionálny/nekonfesionálny predmet</i>	37
3.2.2 <i>Náboženská výchova – povinný/výberový školský predmet</i>	38
4 NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA A JEJ MEDZIPREDMETOVÉ VZŤAHY	62
4.1 MODEL Y MEDZIPREDMETOVÝCH VZŤAHOV	62
4.2 MEDZIPREDMETOVÉ VZŤAHY PREDMETU „NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA“	63
4.3 ARGUMENTY ZA A PROTI MEDZIPREDMETOVÝM VZŤAHOM	64
5 UČITEĽ NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY	65
5.1 UČITEĽ NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY – KREŠŤAN	65
5.1.1 <i>Vzťah k Bohu</i>	65
5.1.2 <i>Vzťah k sebe</i>	66
5.1.3 <i>Vzťah k iným</i>	66
5.2 UČITEĽ NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY – PEDAGÓG	67
5.3 UČITEĽ NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY – ODBORNÍK V TEOLÓGII	69
5.4 PRÍPRAVA UČITEĽOV NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY	70
5.4.1 <i>Inštitúcie pripravujúce učiteľov náboženstva v Slovenskej republike</i>	70
5.4.2 <i>Príprava učiteľov náboženskej výchovy v zahraničí</i>	72
5.5 UČITEĽ NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY PO ABSOLVOVANÍ ŠTÚDIA	74
5.5.1 <i>Obdobie bezprostredne po ukončení štúdia</i>	74
5.5.2 <i>Obdobie po „zábehu“ – učiteľ v rutinnej práci výučby náboženskej výchovy</i>	76
5.6 POTREBY UČITEĽOV NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY V PRAXI	76
6 DIEŤA – SUBJEKT NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY	78
6.1 VÝVIN DIEŤAŤA PODĽA SEKULÁRNYCH TEÓRIÍ	78
6.1.1 <i>Kognitívny a morálny vývin podľa J. Piageta</i>	79

6.1.2	Stupne intelektuálno-etického vývinu osobnosti podľa Williama Perryho.....	80
6.1.3	Psychoanalytický vývin podľa Erika Eriksona.....	80
6.1.4	Princípy aplikácie vývinovej psychológie v katechetickej praxi.....	81
6.2	KREŠŤANSKÝ POHĽAD NA DIEŤA	82
6.3	POTREBY DIEŤAŤA	84
6.4	ZMIEŠANÉ SKUPINY DETÍ NA HODINÁCH NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY	85
6.5	DETI SO ŠPECIÁLNYMI POTREBAMI NA HODINÁCH NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY	86
7	PRÁCA UČITEĽA NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY S OHLADOM NA VÝVINOVÉ OBDOBIA	88
7.1	KOJENCI A BATOLATÁ: „VIERA AKO DÔVERA“	88
7.2	PREDŠKOLSKÝ VEK: „VIERA AKO VZŤAH“	90
7.3	MLADŠÍ ŠKOLSKÝ VEK: „ZDÔVODNENÁ VIERA“	93
7.4	OBDOBIE PUBESCENCIE: „PÝTAJÚCA SA VIERA“	97
7.5	OBDOBIE ADOLESCENCIE: „VIERA A JA“	100
8	ROZVOJ DETSKEJ VIERY	103
8.1	ELKINDOV POHĽAD NA VÝVIN NÁBOŽENSKÉHO MYSLENIA DETÍ.....	104
8.2	OSEROV VÝVOJ NÁBOŽENSKÉHO (V ZMYSLE MORÁLNEHO) MYSLENIA	104
8.3	WESTERHOFFOV SKÚSENOSTNÝ MODEL VIERY	105
8.4	GILLESPIEHO SOCIÁLNY MODEL VIERY	106
8.5	FOWLEROVE STUPNE VIERY	107
8.6	HODNOTENIE VYŠŠIE UVEDENÝCH TEÓRIÍ.....	109
9	CIELE NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY	112
9.1	HLAVNÝ CIEĽ NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY	113
9.1.1	Hlavný cieľ v krajinách s voliteľnou náboženskou výchovou.....	113
9.1.2	Hlavný cieľ v krajinách s povinnou náboženskou výchovou	114
9.2	HOLISTICKÝ PRÍSTUP A ČIASTKOVÉ CIELE NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY	115
9.2.1	Pedagogické hľadisko	115
9.2.2	Katechetické hľadisko	119
9.2.3	Reálne ciele zistené v prieskume	120
9.3	KURIKULÁRNE CIELE.....	120
10	UČIVO PREDMETU „NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA“	122
10.1	UČEBNÉ PLÁNY	124
10.2	UČEBNÉ OSNOVY	124
10.2.1	Spôsoby osnovania	124
10.2.2	Prístupy k tvorbe učebných osnov náboženskej výchovy z obsahového hľadiska.....	125
10.3	UČEBNICA NA HODINÁCH NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY	126
11	PROCES VYUČOVANIA NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY	130
11.1	VYUČOVANIE PREDMETU „NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA“	130
11.2	VSTUPY DO VYUČOVACIEHO PROCESU NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY	131
11.3	VÝSTUPY Z VYUČOVACIEHO PROCESU NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY	133
11.3.1	Efekty školského predmetu „náboženská výchova“	134
11.3.2	Výsledky školského predmetu „náboženská výchova“	134
12	DIDAKTICKÉ ZÁSADY V RÁMCI NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY	141
12.1	ZÁSADA PRIMERANOSTI A INDIVIDUÁLNEHO PRÍSTUPU	142
12.2	ZÁSADA SYSTEMATICKOSTI A POSTUPNOSTI.....	142
12.3	ZÁSADA NÁZORNOSTI.....	143
12.4	ZÁSADA SPOJENIA TEÓRIE S PRAXOU.....	143
12.5	ZÁSADA AKTIVITY A UVEDOMENOSTI.....	144
13	METÓDY VYUČOVANIA PREDMETU „NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA“	145
13.1	METÓDY NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY PODĽA PRAMEŇA ZÍSKAVANIA INFORMÁCIÍ ...	146
13.1.1	Slovné metódy.....	146
13.1.2	Názorné metódy.....	147
13.1.3	Praktické metódy.....	147
13.2	METÓDY NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY Z PROCESUÁLNEHO HĽADISKA	147

13.2.1	Motivačné metódy.....	147
13.2.2	Expozičné metódy.....	147
13.2.3	Fixačné metódy.....	148
13.2.4	Diagnostické metódy.....	148
13.2.5	Aplikačné metódy.....	148
13.3	METÓDY NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY Z PSYCHOLOGICKÉHO HĽADISKA.....	148
13.4	APLIKÁCIA VYUČOVACÍCH METÓD.....	149
13.5	CHARAKTERISTIKA KONKRÉTNÝCH VYUČOVACÍCH METÓD.....	153
13.5.1	Heuristické učenie sa vedené učiteľom.....	153
13.5.2	Učenie sa v centrách.....	154
13.5.3	Využívanie hudby na hodinách náboženskej výchovy.....	155
13.5.4	Učenie sa naspamäť.....	155
13.5.5	Učenie sa založené na zdrojoch.....	156
13.5.6	Tvorba máp mysle.....	157
13.5.7	Hry na hodinách náboženskej výchovy.....	158
13.5.8	Využitie dramatickej výchovy na hodinách náboženskej výchovy.....	159
13.5.9	Motivačné metódy pre 14 - 16-ročných.....	160
13.5.10	Ako učiť náboženskú výchovu študentov starších než 16 rokov.....	162
13.5.11	Ako učiť náboženstvo v triede detí s rôznymi schopnosťami?.....	162
13.5.12	Práca s deťmi so špeciálnymi učebnými potrebami.....	163
14	HMOTNÉ DIDAKTICKÉ PROSTRIEDKY.....	164
14.1	UČEBNÉ POMÔCKY NA HODINÁCH NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY.....	164
14.2	DIDAKTICKÁ TECHNIKA NA HODINÁCH NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY.....	169
14.3	VYUŽÍVANIE HMOTNÝCH DIDAKTICKÝCH PROSTRIEDKOV V PRAXI.....	170
15	ORGANIZAČNÉ FORMY V RÁMCI NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY.....	171
15.1	ORGANIZAČNÉ FORMY V UŽŠOM ZMYSLE.....	171
15.1.1	Z hľadiska vzťahu k osobnosti žiaka.....	171
15.1.2	Podľa charakteru prostredia.....	173
15.1.3	Podľa dĺžky trvania.....	173
15.2	ORGANIZAČNÉ FORMY V ŠIRŠOM ZMYSLE.....	174
15.2.1	Direktívna forma vyučovania predmetu „náboženská výchova“.....	174
15.2.2	Otvorené vyučovanie predmetu „náboženská výchova“.....	174
15.2.3	Súčasná koncepcia vyučovania predmetu „náboženská výchova“.....	175
16	PRÍPRAVA UČITEĽA NA VYUČOVANIE.....	179
16.1	DLHODOBÁ PRÍPRAVA UČITEĽA NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY.....	179
16.2	KRÁTKODOBÁ PRÍPRAVA UČITEĽA NA VYUČOVACIU HODINU.....	179
17	DISCIPLÍNA NA HODINÁCH NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY.....	184
17.1	CHARAKTERISTIKA DISCIPLÍNY.....	184
17.2	FAKTORY DISCIPLINOVANOSTI DETÍ POČAS NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY.....	185
17.3	METÓDY VÝCHOVY K DISCIPLÍNE NA HODINÁCH NÁBOŽENSTVA.....	186
17.4	PREVENCIA DISCIPLINÁRNÝCH PROBLÉMOV.....	187
17.5	VZŤAH DOSPIEVAJÚCICH A UČITEĽA NÁBOŽENSKEJ VÝCHOVY.....	189
18	NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA V KONTEXTE KREŠŤANSKÝCH ŠKÔL.....	191
18.1	HLAVNÁ ÚLOHA KREŠŤANSKÝCH ŠKÔL.....	193
18.2	VÝCHODISKÁ KREŠŤANSKÉHO VZDELÁVANIA.....	193
18.2.1	Teológia kresťanského vzdelávania.....	193
18.2.2	História kresťanského vzdelávania.....	194
18.2.3	Filozofia kresťanského vzdelávania.....	194
18.2.4	Teória vyučovania v rámci kresťanského školstva.....	195
18.3	DISKUSIA O POTREBE KREŠŤANSKÝCH ŠKÔL.....	196
18.3.1	Aké sú klady a zápory kresťanských škôl?.....	196
18.3.2	Prečo rodičia prihlasujú deti do kresťanských škôl?.....	197
18.3.3	Čo kresťanské školy nemôžu urobiť pre dieťa?.....	198
18.3.4	Aké sú rozhodujúce kritéria kvality jednotlivých kresťanských škôl?.....	198
18.3.5	Sú kresťanské školy prepojené s reálnym svetom?.....	198

18.3.6	<i>Pozitívne výsledky kresťanského školstva</i>	200
Príloha	202
Literatúra	205
Register	209